5 Samenwerking binnen de fysiotherapie

Bewegen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Toch is het belangrijk om te blijven bewegen omdat dit helpt beter te functioneren, zelfstandig te blijven, mee te doen in de maatschappij en zorgkosten te beperken. Fysiotherapie ondersteunt patiënten om in beweging te komen en te blijven op een manier die bij hen past. Dit gebeurt in overleg met de patiënt en met aandacht voor eventuele andere zaken die spelen in het leven van de patiënt (Beroepskolom, 2021).

Samenhang beroepskolom, beroepsprofielen en samenwerking binnen de fysiotherapie

De Beroepskolom vormt de basis voor de Beroepsprofielen binnen de fysiotherapie. Het maakt naast de Beroepscode en het Beroepsprofiel deel uit van de 'standaard/norm van het beroep fysiotherapie' (Beroepsstandaarden/Beroepsnormen). De Beroepskolom omschrijft het raamwerk van het beroep van de fysiotherapeut en toont met de verschillende beroepsuitoefeningen de breedte van het vak. De Beroepskolom laat zien wat het beroep van de fysiotherapeut inhoudt en wat professionals moeten doen om tot een bepaald profiel te komen en zichzelf te ontwikkelen. Beroepsprofielen beschrijven de inhoud van het beroep en de specifieke competenties die daarbij horen (Beroepskolom, 2021). Binnen het beroep fysiotherapeut werken de verschillende professionals met elkaar samen. Ze zijn allemaal fysiotherapeut. Hierdoor hebben de verschillende fysiotherapeuten met verschillende opleidingen, competenties en vaardigheden raakvlakken met elkaar én kunnen ze elkaar aanvullen of versterken. Dit document beschrijft deze raakvlakken en geeft de dynamiek binnen het vakgebied fysiotherapie weer.

Samenwerken

Toenemende multimorbiditeit en gezondheidsproblemen waarbij meerdere factoren een rol spelen, vragen om zowel intra- als interdisciplinaire afstemming en samenwerking, ook binnen de fysiotherapie. Daarom is het belangrijk dat fysiotherapeuten kennis hebben van elkaars positie, rol en (toegevoegde) waarde. Elke sportfysiotherapeut moet kennis en inzicht hebben in het specifieke vakgebied, indicatiegebied en de expertise van verbijzonderde fysiotherapeuten, fysiotherapeuten met een aantekening en fysiotherapeuten werkzaam in een specifieke setting. Met deze kennis kan de sportfysiotherapeut beoordelen of hij/zij/hen zich bekwaam en bevoegd acht om de juiste fysiotherapeutische zorg te bieden aan een patiënt of dat het beter is de patiënt door te verwijzen of advies te vragen aan een collega.

Een aantal overwegingen die meegenomen kunnen worden:

- Wat is de doelstelling van de samenwerking of verwijzing?
- Op welke indicatiegebieden kan er worden samengewerkt?
- Welke specifieke deskundigheid hebben de betrokken therapeuten om bij te dragen aan de hulpvraag van de patiënt?
- Is er een grondslag voor deze samenwerking?

Samenwerken is vaak flexibel en kan op verschillende manieren gebeuren. Bijvoorbeeld op consultbasis, volgens het stepped-care model of het matched-care model. Fysiotherapeuten werken hierbij soms na elkaar, soms naast elkaar en soms versterken ze elkaar (zie uitleg hieronder).

Bij samenwerken is het belangrijk dat iedereen een goed beeld heeft van diens kwaliteiten, rol en plek in het proces. De situatie en hulpvraag van de patiënt staan daarbij centraal. Elke professional brengt zijn eigen kennis, manier van werken en houding mee om samen de beste zorg te bieden.

Na elkaar

Fysiotherapeuten werken na elkaar als een gezondheidsprobleem vooral binnen één specialisme valt en ze samen bepalen dat eerst bepaalde onderdelen van het probleem moeten worden behandeld voordat een andere specialist verder kan helpen.

Naast elkaar

Fysiotherapeuten werken naast elkaar als een gezondheidsprobleem overlapt tussen verschillende specialismen. Dit wordt samen vastgesteld en er worden aparte behandeldoelen opgesteld die los van elkaar nagestreefd kunnen worden.

Elkaar versterken

Fysiotherapeuten versterken elkaar als een gezondheidsprobleem meerdere specialismen overlapt en de behandeldoelen elkaar beïnvloeden en versterken. Dit gebeurt ook als er een gezamenlijke diagnose is en het nodig is om samen een onderzoek- en behandelplan te maken.

Interdisciplinaire samenwerking met de sportfysiotherapeut

De sportfysiotherapeut werkt binnen het indicatiegebied van de sportfysiotherapie en werkt interdisciplinair nauw samen met fysiotherapeuten van een ander expertisegebied.

Hieronder volgt casuïstiek van mogelijke situaties binnen de fysiotherapie, specifiek gericht op het expertisegebied sport. Deze voorbeelden zijn beschreven vanuit het perspectief van de sportfysiotherapeut. Ze dienen als uitleg en om samenwerking tussen de verschillende disciplines te stimuleren en ondersteunen.

SPORT-FYSIOTHERAPEUT

Casus 1: Samenwerking sportfysiotherapie, psychosomatische fysiotherapie en ziekenhuis fysiotherapie

Persoon
Vrouw, 28 jaar, samenwonend, woonplaats Amsterdam. CEO van een internationaal bedrijf. Mevrouw moet regelmatig voor werkbezoek naar het buitenland.

Sportcontext
Mevrouw tennist op recreatief niveau 2 keer per week. Naast het volgen van training, speelt ze met regelmaat wedstrijden en doet ze mee aan de voorjaarscompetitie (gemengd). Verder loopt ze met enige regelmaat hard (niet planmatig) en houdt ze van sportieve uitdagingen tijdens vakanties.

Gezondheidsprobleem

Tijdens de zomervakantie in het buitenland volgde mevrouw een workshop kitesurfen waarbij ze een acute knieblessure opliep. In het lokale ziekenhuis werd een gecompliceerd knieletsel vastgesteld. Mevrouw is de dag erna naar Nederland gevlogen. Vervolgonderzoek bij de orthopeed in Nederland wees uit dat er sprake was een VKB-ruptuur, AKB-ruptuur, LCL-ruptuur en letsel van de posterolaterale hoek.

Nadat de knie tot rust was gekomen, vonden er twee operatieve interventies plaats. Daarna meldde mevrouw zich met een verwijzing aan bij een eerstelijns sportfysiotherapeut.

Het doorgemaakte trauma heeft veel impact op mevrouw. Het vertrouwen in haar eigen lichaam is fors verminderd en ze ervaart angst en onzekerheid of het nog wel allemaal goed komt. Daarnaast heeft ze zorgen over de impact van het hele revalidatieproces op haar persoonlijke en professionele situatie. Als ondernemer is ze altijd positief ingesteld en ziet ze kansen, echter weet ze op dit moment even niet waar te beginnen.

Omdat ze in deze eerste fase van herstel zorgbehoevend is, woont ze op dit moment bij haar ouders in een andere woonplaats. Hierdoor is ze genoodzaakt om haar werkzaamheden op afstand uit te voeren. Dit levert zorgen op over de kwaliteit van de processen waar zij verantwoordelijk voor is.

Hulpvraag

Ik wil weer onafhankelijk kunnen zijn en mijn dagelijks leven en werk weer kunnen hervatten. Daaropvolgend wil ik weer kunnen hardlopen en waar mogelijk tennis weer oppakken. Ik wil mijn lichaam in de toekomst weer kunnen vertrouwen en de angsten die ik nu ervaar kwijtraken.

Complexiteit

Factoren die beïnvloedend zijn op de mate van complexiteit:

- Zeer gecompliceerd knieletsel waarbij de evidence statement revalidatie na voorste-kruisband reconstructie niet alleen volstaat. Er is beperkte evidentie beschikbaar.
- Op basis van het gecompliceerde letsel en de uitgevoerde operaties is er onzekerheid over de prognose van optimaal weefselherstel en de mogelijkheid dat mevrouw het sporten weer kan hervatten.

- Impact van het trauma op vertrouwen in eigen lichaam en ontstane angst en onzekerheid over de toekomst.
- Het is lastig om precies te voorspellen hoe omgevingsfactoren en persoonlijke kenmerken het herstel naar optimaal functioneren beïnvloeden.

Indicatie tot samenwerking

Het gezondheidsprobleem vraagt om een samenwerkingsverband met zorgprofessionals uit het ziekenhuis, zoals de orthopeed en de fysiotherapeut. Daarnaast zorgen persoonlijke factoren, die vermoedelijke invloed hebben op het herstel en de prognose, ervoor dat samenwerking met een psychosomatisch fysiotherapeut nodig is. Het is belangrijk om visies op elkaar af te stemmen en samen met de patiënt een duidelijk en afgestemd zorgtraject te maken en te communiceren. Dit is essentieel voor een effectieve en efficiënte behandeling.

Professioneel handelen

Mevrouw komt op verwijzing bij de sportfysiotherapeut. Tijdens de intake en het diagnostisch proces is het belangrijk om het gezondheidsvraagstuk vanuit een holistisch perspectief te bekijken en de verschillende factoren en hun invloed goed in kaart te brengen. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van relevante en valide klinimetrie (meetinstrumenten).

Als er aanwijzingen zijn dat de psychosociale factoren een grote rol spelen in het herstel, wordt contact opgenomen met een psychosomatisch fysiotherapeut om samen een interventieplan op te stellen. Dit plan wordt gemaakt in overleg met de cliënt en collega's uit het ziekenhuis.

De sportfysiotherapeut richt zich in de behandeling vooral op het verbeteren van de fysieke en mentale conditie vanuit een een biopsychosociaal perspectief. De psychosomatisch fysiotherapeut voegt op afgesproken momenten interventies toe die gericht zijn op het verminderen van angst, het opbouwen van vertrouwen en het versterken van een positief zelfbeeld.

Door samen te werken en regelmatig te evalueren, wordt er toegewerkt naar optimaal functioneren en een veilige terugkeer naar sport (Return to Sports).

SPORT-FYSIOTHERAPEUT

Casus 2: Samenwerking sportfysiotherapie en kinderfysiotherapie

Persoon

Jongen, 13 jaar, thuiswonend met beide ouders en zusje van 9 jaar. Leerling brugklas havo/vwo.

Sportcontext

Al sinds zijn 6e is hij gek van dansen. Eerst deed hij aan streetdance en later startte hij met Hip Hop en breakdance. Hij traint solo en in de groep. Solo traint hij dagelijks 1,5 uur en 2 keer per week 1,5 uur met zijn team bij de dansschool, onder begeleiding van een choreograaf.

Solo en met een team doet hij mee aan wedstrijden en kampioenschappen met soms nog aanvullende optredens.

Gezondheidsprobleem

Sinds 1,5 jaar heeft hij regelmatig last van zijn linker schouder na het trainen. Met name het oefenen van de 'windmills' (en alle variaties daarop) geven klachten in de uren na de training. Af en toe heeft hij daags na een training nog steeds last. Er is nooit een luxatie geweest of een ander herkenbaar trauma. Wel heeft hij vaak een gekke draai gemaakt met zijn schouder, "maar dit hoort erbij", zoals hij zegt.

Context

De klachten nemen de afgelopen tijd toe in regelmaat en ernst. De jongen zelf maakt zich hier geen zorgen over maar zijn vader die erbij is wel. Vader oogt zeer bezorgd en komt actief, fanatiek en extrovert over. De moeder van de jongen is niet aanwezig bij de trainingen en lijkt zich in dit verhaal ook wat meer op de achtergrond te begeven. De jongen is verder goed gezond. Zowel binnen de dansschool als op school heeft hij het naar zijn zin.

Hulpvraag

Ik wil graag zonder pijnklachten kunnen trainen.
Vader: ik wil weten wat er aan de hand is met zijn schouder. Is er beeldvormend onderzoek nodig? Hoe kunnen we dit zo snel mogelijk oplossen?

Complexiteit

Factoren die de complexiteit kunnen beïnvloeden:

- Het gezondheidsvraagstuk vraagt specialistische kennis en vaardigheden vanuit verschillende domeinen.
- De sport en de hieraan verbonden cultuur zijn relatief onbekend en vraagt specialistische kennis.
- Het is lastig om de verwachting over het herstel naar optimaal functioneren precies te voorspellen of te onderbouwen vanuit evidentie.

Indicatie tot samenwerking

De hulpvraag en het gezondheidsvraagstuk, gericht op sportparticipatie, geven aanleiding tot een indicatie sportfysiotherapie. Tegelijk vraagt de leeftijd van de patiënt , samen met de fysieke, psychische en emotionele groei en ontwikkeling, om aanvullende specialistische kennis en vaardigheden vanuit de kinderfysiotherapie. Om een goed zorgtraject samen op te kunnen stellen, is samenwerking tussen de sportfysiotherapeut en kinderfysiotherapeut noodzakelijk. Deze samenwerking draait om het delen van kennis en visies en het samen opzetten en uitvoeren van het zorgtraject.

Professioneel handelen

De jongen en zijn vader komen via directe toegankelijkheid fysiotherapie bij de sportfysiotherapeut. Tijdens de intake en het diagnostisch proces signaleert de sportfysiotherapeut dat specifieke factoren rondom groei en ontwikkeling bij het kind mogelijk een grote invloed hebben op herstel en de prognose. Om dit goed inzichtelijk te maken, wordt een kinderfysiotherapeut ingeschakeld voor aanvullende diagnostiek.

Na een volledige analyse van het gezondheidsvraagstuk wordt samen met de sportfysiotherapeut en met het kind en de ouder een werkdiagnose en interventieplan opgesteld. Dit interventieplan bevat voorlichting en advies aan de ouders en het kind over het gezondheidsvraagstuk. Daarnaast wordt er een interventieplan ingezet gericht op motorisch leren. Hierbij staan de taak, de omgeving en het individu centraal.
De kinderfysiotherapeut richt zich vooral op het ontwikkelen van motorische vaardigheden van het kind. De sportfysiotherapeut zorgt ervoor dat deze vaardigheden specifiek worden afgestemd op de sport en andere sportieve eisen, zodat het kind effectief kan toewerken naar een pijnvrije sporthervatting en een verminderd risico op blessures in de toekomst.